

Regeringskansliet, Näringsdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: n.strategisk.plan@regeringskansliet.se

YTTRANDE
2020-09-25

Promemoria om behovsanalys i den strategiska planen för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige

N2020/01752/JL

Sammanfattning

En bredare tolkning av näringslivs- och landsbygdsutveckling bör beaktas. Det lokala samhällets utvecklingsarbete har stor betydelse för att utveckling ska kunna ske.

Vi anser att behoven inom målen 1 och 2 är väl beskrivna i behovsanalysen. Åtgärder i dessa mål har tidigare endast kunnat sökas/nyttjas av jordbrukare och om det är den framtida planen är det upp till Sveriges jordbrukare att uppfylla alla målen inom mål 1 och 2.

Vi anser inte att behoven inom mål 3 är tillräckligt redovisade och beskrivna. Det gäller framförallt Särskilt mål 7 och 8. Övriga företag på landsbygderna som inte är primärproducenter samt övriga aktörer bör få större utrymme i behovsanalysens beskrivningar.

Generella synpunkter

Vi vill understryka att politiken ska bli mer resultatorienterad och fokusera på måluppfyllelse istället för regelefterlevnad. Även den administrativa bördan bör minskas för stödmottagare och att det är Riksrevisionens granskning som bör följas.

En sammanhållen landsbygdspolitik nämns men får inte det utrymme som vi hade önskat. Målet att för den sammanhållna landsbygdspolitiken med fokus på en livskraftig landsbygd och en långsiktig hållbar utveckling ”i alla delar av landet” (istället för uttrycket hela landet).

Det är ett gott förslag att medlemsstaterna i sina strategiska planer ska höja ambitionen på miljö- och klimatområdet.

Vi saknar behov som utgår från kris- och beredskapsperspektivet, som bland annat hanteras i livsmedelsstrategin. Det finns därför tydliga kopplingar till jordbrukspolitiken med behov av säkrad livsmedelsförsörjning.

I många avsnitt hänvisas det till ”kan till viss del mötas inom CAP”. Vi efterlyser tydligare skrivningar till vad som kan vara alternativ till CAP så att åtgärder inte faller mellan stolarna. Det behöver framgå med större tydlighet vilka åtgärder som hanteras var och på vilket sätt.

Cirkulär ekonomi: SWOT-analysen pekar ur cirkulär och biobaserad ekonomi – dessa begrepp bör även synas i behovsanalysen. Exempelvis möjligheter med cirkulär ekonomi när det gäller återvinning och vidare förädling, delningstjänster, effektivare hantering av material, eller hur näring kan föras tillbaka till jordbruket.

Logistik: är en avgörande faktor för ett fungerande jordbruk, och något som utgör hinder i många glesare län.

Förädling av råvaror: för att höja värdet på produkterna krävs en bra förädling.

(O)Jämställdhet: SWOT-analysen visar på flera sätt hur ojämsälld jordbruksbranschen är och hur mycket mindre stöd som kommer jordbrukande kvinnor till dels, både vad gäller gårdsstöd, investeringsstöd och startstöd.

Detta bör problematiseras i behovsanalysen, eftersom kommande programs fokus på just primärproducenter och jordbruk gör att gruppen entreprenörer/företagare som är kvinnor på landsbygder (inom jordbruket såväl som andra platsbundna branscher) annars riskerar att missgynnas.

Bär och fiske: Vi saknar en analys av bär och fiske, både vilda och odlade samt förädlingen av dessa livsmedel.

Rennäringen: det som står om rennäring säger ingenting om att den kan utvecklas, mer än att rennäringen riskerar att drabbas hårt av klimatförändringar, samt problematiken med generationsskiften/föryngring.

Trädgårdsnäringen: Analysen säger ingenting om att den kan utvecklas.

Helhetsperspektiv: Vi saknar ett helhetsperspektiv i behovsanalysen. Saker som attraktivitet, livsmiljö/livskvalitet, är sådant som ges väldigt lite plats i PM:et men som är en förutsättning för levande landsbygder, ett konkurrenskraftigt jordbruk, ökad livsmedelsförsörjning, uppfyllelse av miljömålen etc.

Vi saknar analys av kombinationseffekter, synergier och målkonflikter.

Miljökvalitetsnormer för vatten nämns inte. Det är en EU-reglerad viktig miljöfråga där jordbruket spelar stor roll.

De olika förutsättningarna som finns mellan regionerna kopplat till klimatet, ex. vad gäller väntade temperaturökningar bör tydliggöras i behovsanalysen.

2. Bakgrund

2.4 Nationella mål relevanta för genomförandet av framtida CAP

Det är ett mer affärsinriktat fokus för att uppnå landsbygdsutveckling som genomsyrar promemorian än ett fokus på hur vi ska arbeta underifrån med de som är boende och verksamma på landsbygden för att uppnå hållbar utveckling.

5. Prioriterade behov i den strategiska planen

5.1 Målstruktur CAP

Locka och understödja alla nya, inte bara unga jordbrukare och underlätta all affärsutveckling i landsbygdsområden.

Särskilt mål 6 bygger på CAP, men bör skruvas upp från *skydda* den biologiska mångfalden till att *stärka* den biologiska mångfalden.

5.3.6 Jordbruksmarkernas produktionsförmåga

Markens produktionsförmåga och teknikutvecklingen är ofta baserad på tidigare kunskap och erfarenhet.

5.3.8 Vilt

Viltstammarna ser väldigt olika ut i olika delar i Sverige, så rådgivning behöver breddas till fler djurslag.

5.3.10 Samverkan jordbruk, rådgivning och forskning

PM:et slår fast att det finns en outnyttjad potential i form av bättre samverkan mellan exempelvis forskning och rådgivning.

Det är viktigt att se de unika förutsättningarna i olika regioner och här kan samspelet med de regionala livsmedelsstrategierna stärkas. Genom att skapa kunskapsnoder regionalt kan behov och efterfrågan av kompetens, resurser och samverkan mötas på det lokala planet. Innovationskraft kommer från att de som verkar lokalt kan knytas samman regionalt och sedan nationellt.

5.3.11 Jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan

Primärleden står för en svag position i värdekedjan.

Gårdsförädling sker inte alltid av primärproducenter. Företagare som inte är primärproducenter behöver inkluderas, vilket även kan påverka jämställdhet, arbetstillfällen och diversifiering.

5.4.3 Anpassad produktion till klimatförändringarna och minskad relativ påverkan på klimatet

Högt fokus på stora arealer och boskapsbesättning. Fokus behöver också ligga på att maximera befintliga areal och djur, vilket ofta sker i växelbruk och cirkulärt jordbruk.

5.5 Allmänt mål 3

Vi håller med i analyserna av de särskilda målen 7 och 8 om den socioekonomiska strukturen med diversifierade landsbygder. Vi anser att analyserna på särskilda målen 7 och 8 bör kompletteras med beskrivningar kopplade till de behov som redovisas på varje område.

5.5.1 Locka och understödja unga jordbrukare och underlätta affärsutveckling i landsbygdsområden

Här saknas beskrivning av målet ”underlätta affärsutveckling i landsbygdsområden”.

Endast jordbruk, rennäring och vattenbruk är beskrivna i texten på särskilt mål 7. Affärsutveckling i landsbygdsområden omfattar många andra typer av företag och under nuvarande programperiod har dessa inkluderats i åtgärden ”Nya jobb på landsbygden”. Denna åtgärd har varit mycket värdefull för landsbygdernas företag och har bidragit till många jobb inom mat-hantverk, turism, tjänster till företag och besökare samt övrig service.

Behov 97 omfattar jordbruk, landsbygd och tillverkningsindustri som ska göras mer attraktiv för unga. Fyll på med beskrivning av andra sektorer än jordbruk.

Stöd till vattenbruk behöver förtydligas och prioriteras i CAP.

5.5.2 Stärkt affärsmässighet på landsbygden

Här saknas behov av produktionsprocesser, marknad, ledning och investeringar hos andra företag på landsbygderna, endast jordbruk och trädgård nämns inom dessa behov.

Vad gäller stärkt affärsmässighet och konkurrenskraftiga jordbruk på landsbygder kan här även lyftas fram att offensiv klimatanpassning kan innebära konkurrensfördelar.

5.5.5 Utveckling genom nya företagare

Beskrivningen innehåller bara text om högskoleutbildningens värde och situation. Kompetens är inte samma sak som högskoleutbildning. Många företagare och nyanställda har rätt yrkesutbildning för att kunna utveckla sina företag och där finns stora behov.

Givetvis är det viktigt att skapa arbetstillfällen som bygger på högskoleutbildning men det är bara en av flera insatser som behövs. Behoven 95, 97 och 103 är bredare än högskoleutbildning.

5.5.6 Attraktiv landsbygd

Nyckeln till framgång är att främja det lokala och ideella engagemanget. Uppmuntra och stimulera de lokala krafterna endera med leader eller med andra offentliga medel för att ta tillvara på arbetet för den lokala utvecklingen. Därmed bidrar vi till en attraktiv landsbygd som dessutom kan ha en effekt för en minskad befolkning.

Det saknas beskrivning från Behov 110 att behålla företag och etablera nya för att nyttja landsbygdens fördelar.

Behov 108 Se över bristen på bostäder som hämmar inflyttning saknas i PM:et.

En satsning på den fortsatta bredbandsutbyggnaden är viktigt för att nå hela Sverige för att skapa god livskvalitet och för att nå de sista kvarvarande procenten som idag inte har tillgång till bredband. Därför bör en satsning i budgeten göras.

Med vänlig hälsning

Nätverket Landsbygdsutvecklare på kommuner, regioner och länsstyrelser

Ingela Granqvist, Norrköpings kommun (ingela.granqvist@norrkoping.se)

Roger Ylinenpää, Luleå kommun

Lena Håkansson, Bergs kommun

Ulrika Rylin, Varbergs kommun

Jennie Bergvall Kalén, Umeå kommun

Lena Kansbod, Ludvika kommun

Fredrik Lager, Kristianstad kommun